

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וא"ו תשרי, ה'תשל"ג

חלק ב – יוצא לאור ליום הכיפורים, היתשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

בס"ד.

פתח דבר

לקראת יום הכיפורים הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות וא"ו תשרי ה'תשל"ג – הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ וילך).

*

בתור הוספה – מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק וא"ו דנשי"ת, ה'תשע"ט,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

טו. בהמשך להמדובר לעיל אודות המחזיר חוב בשביעית — הנה בב' המשניות האחרונות נאמרו שני דינים: הדין הראשון הוא בנוגע למלוה, שיש עליו חיוב ש"יאמר לו (ללוה) משמט אני", אלא שהשמטה זו היא רק עד שיאמר לו הלוה "אף על פי כן" (אני רוצה להחזירו לך), ואז "יקבל ממנו"; והדין השני הוא בנוגע ללוה, אבל לא בתורת חיוב, אלא ש"רוח חכמים נוחה הימנו" כשמחזיר החוב.

ועפ"ז מובן גם סדר הדברים — שתחילה נאמר ענין של חיוב, ואח"כ נאמר ענין שאינו חיוב מצד הדין, אלא רק מצד הענין ש"רוח חכמים נוחה הימנו".

טז. ובהקדמה — שיש פלוגתא בין מפרשי הש"ס ועד"ז בפוסקים⁷⁴, מהו הענין של אמירת "משמט אני", שיש לומר בב' אופנים: (א) יש חיוב נוסף בענין השמיטה שלמדים מהפסוק "וזה דבר השמטה", כפי שמפרש רש"י בדברי המשנה שהובאו במסכת גיטין⁷⁵: "וזה דבר השמטה — צריך לומר דיבור של שמיטה", והיינו, שאע"פ שלכאורה אין זו מצוה שבדיבור, שהרי המצוה היא רק "שמוט כל בעל משה ידו גו' לא יגוש", שלא לתבוע את החוב — מוסיף הפסוק "וזה דבר השמטה", ש"צריך לומר דיבור של שמיטה": "משמט אני".

[ולכאורה יש להביא דוגמא לזה ממ"ש⁷⁶ "וטמא טמא יקרא", שיש חיוב על כל הטמאים לומר בדיבור "טמא טמא", או כפירוש הספרא⁷⁷ שה"טמא" (כלומר איש דהוי טמא) — "טמא יקרא". אבל שם הטעם הוא — כדי להזהיר אחרים שלא יטמאו ממנו (פרוש שלא תגע בי).

ועד"ז בנוגע לרוצח שצריך לומר "רוצח אני" — שאין זה ענין של מצוה, אלא כדי שלא יכבדוהו בטעות, וכמבואר בגמרא בירושלמי, שמזה למדים, שמי שיודע מסכתא אחת, ורוצים לכבדו כמי שיודע שתי מסכתות, צריך לומר להם שיודע רק מסכתא אחת.

אמנם, בנוגע לשמיטה לא שייכים טעמים הנ"ל, אלא זהו דין מיוחד ש"צריך לומר דיבור של שמיטה".

(ב) הפסוק "וזה דבר השמטה" בא ללמד קולא לגבי הסברא הראשונה, שאסור למלוה לקבל את החוב שמחזיר הלוה (כשם שבשמיטת קרקעות אסור לעבד את האדמה), ועל זה מחדש הכתוב "וזה דבר

76) תזריע יג, מה.

77) ת"כ עה"פ ובפי' רבינו הלל.

74) ראה אוצר מפרשי התלמוד לגיטין

שבהערה הבאה.

75) לז, ריש ע"ב.

השמטה", ש"דיבור בעלמא שמוציא מפיו שהוא משמט, דיו, ובדיבור ראשון שאמר משמט אני, סגי, ואין צריך שיאמר וישנה, שנאמר וזה דבר, אין לך אלא דיבור ראשון"⁷⁸, "מדכתיב וזה דרש דא"צ אלא לדיבור אחד"⁷⁹.

[ומובן, שלפי הסברא הראשונה אין צורך בלימוד מיוחד שמספיק לומר "משמט אני" פעם אחת — שהרי אדרבה: ממ"ש "וזה דבר השמטה", למדים שצריך לומר דיבור של שמטה: "משמט אני", ובודאי מספיק פעם אחת, שהרי מהיכי תיתי לומר שתי פעמים? ! ורק לפי הפירוש שזה ענין של קולא בנוגע לאיסור לקיחת החוב, יש צורך בלימוד מיוחד שבדיבור ראשון שאמר משמט אני, סגי, ואין צריך שיאמר וישנה].

יז. ובנוגע לדעת רבינו הזקן בזה — הנה⁸⁰:

דובר לעיל⁸¹ אודות מ"ש רבינו הזקן בהלכות הלואה⁸² בנוגע לפרוזבול: "וזמן הפרוזבול הוא לכתחלה בסוף הששית. . שאף שביעית אינה משמטת אלא בסופה, שנאמר⁸³ מקץ שבע שנים תעשה שמטה, יש אומרים שמשנכנסה שנת השביעית אסור לתבוע חוב. . אלא כשהלואה פורע לו מעצמו, אינו צריך לומר משמט אני, כמו שצריך לומר אחר שביעית, שנאמר⁸³ וזה דבר השמטה שמוט וגו', שצריך לדבר השמטה השמטה בפה וכו'", והיינו, שדעת רבינו הזקן יש מצוה לומר בדיבור "משמט אני".

וכן משמע גם ממ"ש הרמב"ם⁸⁴ שכאשר "הלואה אמר לו אעפ"כ רצוני שתקבל, יקבל ממנו, שנאמר⁸³ לא יגוש, והרי לא נגש" — שמזה מובן שאין צורך בלימוד קולא שיוכל המלוה לקבל חובו, ועכצ"ל שמ"ש "וזה דבר השמטה" בא ללמדנו שיש מצוה לומר בדיבור "משמט אני".

יח. ועפ"ז נמצא דבר־חידוש בנוגע לשמיטת כספים שלא מצינו בענין אחר — אפילו בשנת השביעית בנוגע לשמיטת קרקעות:

אע"פ שלכאורה חמורה שמיטת קרקעות משמיטת כספים, כאמור לעיל (ס"י) שבשמיטת קרקעות יש ענין של קדושה, משא"כ בשמיטת כספים — הרי יש ענין בשמיטת כספים שאין בשמיטת קרקעות, ששמיטת כספים נוהגת מדרבנן בכל מקום (הן בארץ ישראל והן בחוץ לארץ) ובכל זמן (הן בזמן שביהמ"ק קיים והן משחרב ביהמ"ק)⁸⁵,

(83) פ' ראה טו, א.

(84) הל' שמיטה ויובל פ"ט הכ"ח.

(85) רמב"ם שם ה"ג. טושו"ע חו"מ

רסס"ז. שו"ע אדה"ז שם.

(78) פ"י הרע"ב.

(79) פ"י הר"ש.

(80) ראה גם לקו"ש שבפנים הערה 47.

(81)

(82) סל"ו.

משא"כ שמיטת קרקעות, שבחוץ לארץ אינה נוהגת כלל, ועד שאפילו בארץ ישראל יש שאלה אם זה מן התורה או מדרבנן וכו'⁸⁶.
ועוד זאת:

אע"פ שענין השביעית מתבטא רק בענין של העדר העשי' (כמו רובן ככולן של מצוות לא תעשה) — ניתוסף דין מיוחד מן התורה בשמיטת כספים, שאף שאינה מהמצוות שבדיבור, "צריך לומר דיבור של שמיטה": "משמט אני"; משא"כ בשמיטת קרקעות — אין מציאות שיצטרך לומר "משמט אני", שהרי לא מצינו בשום מקום שאם בא מישהו ושואל: מדוע אינך חורש וזורע, צריך להשיב לו: "משמט אני". ואולי יש לומר, שההשתוות דשמיטת קרקעות ושמיטת כספים ("בשתי שמיטות הכתוב מדבר כו'") היא גם בנוגע לענין זה — שגם בשמיטת קרקעות יש מצוה להפקיר בפה.

יט. המשך הענין — שעפ"ז יובן מ"ש במדרש⁸⁷ ש"גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו", "אלו שומרי שביעית .. רואה ששדהו מופקרת .. וכובש את יצרו ואינו מדבר", שמודגש ענין הדיבור דוקא ("דברו", ולא כלשון הרגיל מצוותיו חוקותיו וכיו"ב), כיון שענין השמיטה קשור במיוחד עם דיבור. ובפנימיות הענינים, ששנה השביעית קשורה עם ספירת המלכות, עולם הדיבור — נכלל בשיחה המוגהת הנ"ל (סי"ג).

כ. ובדרך אגב — כיון שמדברים כבר אודות "דבר" — יש להעיר על דבר פלא שחשבתי תמיד בנוגע לספר התניא:

בדרך כלל לא מצינו בספרי רבותינו נשיאינו שלפני הספר יצויין שהספר מיוסד על פסוק מסויים. — מאמרים מתחילים עם פסוק או מאמר חז"ל, ששואלים בו שאלה, ואח"כ מבארים זאת. וכן ספר התניא, שמתחיל במאמר חז"ל: "תניא בספ"ג דנדה⁸⁷ משביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע"; ואילו הביאור בפסוק⁸⁸ "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" — הוא בפרק טו"ב (י"ז), ובפרקים שלאח"ז.

ואעפ"כ, כותב רבינו הזקן בדף השער (כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸⁹ שנוסח דף השער כתב רבינו הזקן בעצמו) שספר זה "מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו, לבאר היטב איך הוא קרוב מאד, בדרך ארוכה וקצרה בעזה"י" — שזהו לכאורה דבר חידוש.

(87) ל, ב.

(88) נצבים ל, יד.

(89) ראה גם תו"מ חנ"ח ע' 381. וש"נ.

(86) ראה לאור ההלכה (לרש"י זווין) ע'

קח ואילך. וש"נ. וראה גם תו"מ חכ"ד ריש

ע' 169. וש"נ.

והענין בזה:

רבינו הזקן מבאר בלקו"ת⁹⁰ שהפסוק "כי קרוב אליך הדבר מאד בפין ובלבבך לעשותו" קאי על ר"ה, שבו בונים בני" את עולם הדיבור (ספירת המלכות, עי"ז ש"תמליכוני עליכם"⁹¹) — שזהו "הדבר", "ה' דבר, מלכות דאצילות, לעשותו, להיות בנין הנוקבא כו", "ובפין היינו ע"י השופר, ובלבבך, רעו"ד".

וספר התניא — שנקרא ע"ש התחלתו: "תניא בספ"ג דנדה משביעין אותו כו" — קשור עם ר"ה, כמדובר בהתוועדות הקודמת⁹¹ אודות סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר⁹², שבר"ה הראשונה לחיי הצ"צ, שנולד בערב ר"ה, אמר רבינו הגדול דרוש משביעין אותו תהי צדיק כו', והוא הוא שלשת פרקים הראשונים של ספר התניא.

ועפ"ז מובן מה שציין רבינו הזקן בדף-השער של ספר התניא "מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאד בפין ובלבבך לעשותו" — כיון שהתחלת ספר התניא נאמרה בר"ה, שאז נעשה הענין ד"קרוב אליך הדבר מאד בפין ובלבבך לעשותו" (ועד"ז בדורות הבאים אחריו — כשלומדים ענין זה, ע"ד "כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה"⁹³).

כא. (כ"ק אדמו"ר שליט"א המשיך בענין השביעית, ובסיום הענין

אמר:)

ויה"ר שפעולת שומרי שביעית כהלכתה בסוף זמן הגלות תמהר יותר את קץ הגלות והגאולה האמיתית, כדאיתא במדרש תהלים על הפסוק⁹⁴ "רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב", שע"י שמירת שביעית באה הגאולה, בעגלא דידן ובקרוב ממש.

* * *

כב. בנוגע למש"נ על שומרי שביעית "עושי דברו לשמוע בקול דברו" — הנה הלשון "דבר" הוא לכאורה חלש יותר מ"ציווי" שהוא לשון חזק יותר. ובפרט ע"פ מ"ש בספרא⁹⁵, והובא אפילו בפירוש רש"י על התורה⁹⁶ (שמזה מוכח שזהו ענין ששייך אפילו לבן חמש למקרא): "כל מקום שנאמר צו אינו אלא לשון זירו . . ולדורות".

93) ראה מנחות בסופה. ועוד.

94) תהלים פה, ב.

95) תו"כ ר"פ צו.

96) שם.

90) דרושי ר"ה נו, סע"ד ואילך. וראה גם

נצבים מו, א ואילך.

91)

92)

אבל לאידך גיסא, יש ענין מיוחד בלשון "דבר" שאין בלשון "ציווי" וכיו"ב — בנוגע לפועל:

בלשון ציווי, כמו "צו את בני ישראל" — מודגש בלשון גופא שזהו ענין שתלוי בבחירתו של מקבל הציווי, שהרי "רשות לכל אדם נתונה אם רצה כו' ואם רצה וכו'"⁹⁷, כך, שיתכן שיהי' אצלו "ובחרת בחיים"⁹⁸, ואז יתקיים הציווי, אבל יתכן גם שלא יתקיים ח"ו, לא עלינו, כי, אם אין לו ברירה אחרת ומוכרח לעשות באופן מסויים, אין צורך בענין של ציווי.

אבל בלשון "דבר", "דבר השם", "דבר אלקינו" — הנה "דבר אלקינו יקום לעולם"⁹⁹, דכיון שכך אמר הקב"ה, בודאי שכן יקום, שהרי "מי יאמר לו מה תעשה"¹⁰⁰, וכמ"ש¹⁰¹ "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום" — אפילו "עצת ה'" בלבד, ועאכ"כ "דבר ה'" — דבר ברור; אלא שנותנים ליהודי את הזכות להביא זאת לידי פועל.

ובנוגע לענינו:

גם בשמיטה מצינו ענינים של עונשים — כהפירוש הפשוט בחומש, שאם לא מקיימים ח"ו מצות שמיטה כדבעי [עם ההיתרים שבדבר, שטר מכירה וכו'¹⁰²], הנה "אז תשבת הארץ והרצת את שבתותי" וגו'"¹⁰³, כפי שמביא רש"י¹⁰⁴ (מדברי הגמרא¹⁰⁵) ש"שבעים שנה של גלות בבל הן היו כנגד ע' שנות השמיטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום כו'" (כפי שמבאר פרטי החשבון בזה).

אבל החידוש בענין "עושי דברו", "דבר ה'", הוא — שאין זה ענין שניתן לבחירת האדם, ואם לא יעשה כן יקבל עונש מלקות וכיו"ב, אלא הענין גופא הוא באופן שאי אפשר לשנותו!

כג. וכמדובר כמ"פ שכן הוא בנוגע לכל הענינים של "דבר הוי' זו הלכה"¹⁰⁶,

— כל ההלכות שפסק הקב"ה ע"י שלוחיו, עבדיו הנביאים, ולאח"ז ע"י "מאן מלכי רבנן"¹⁰⁷, שהם בבחינת "עבד מלך מלך"¹⁰⁸ (ע"ז

97) רמב"ם הל' תשובה רפ"ה.

98) נצבים ל, יט.

99) ישע"י מ, ח.

100) איוב ט, יב. קהלת ח, ד.

101) משלי יט, כא.

102) ראה לאור ההלכה שם ע' קיב

ואילך. וש"נ.

103) בחוקתי כו, לד.

104) שם, לה.

105) ראה שבת לג, א. אבות פ"ה מ"ט.

106) שבת קלח, ב.

107) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב

(ברע"מ).

108) ספרי ופרש"י דברים א, ז. ועוד.

וראה שבועות מז, ב.

שמקבלים על עצמם להתנהג לא כפי שמתקבל אצלם, אלא כמו עבד שממלא את רצון האדון), ועד ש"נצחוני בני נצחוני"¹⁰⁹ —

שאינן זה ענין של ציווי, שאם ירצה יקיים אותו ואם לאו כו', אלא זהו דבר ה', כך, שזוהי המציאות, ואף אחד אינו יכול לשנותה, ואדרבה: כדאיתא בירושלמי¹¹⁰ ש"רבנן", חכמים, ע"י פסק הלכה שלהם, משנים את המציאות שכבר היתה, כיון שפסק הלכה אינו ציווי ה' בלבד, אלא "דבר הוי".

ובהתאם לכך יש להזכיר עוד הפעם אודות שלילת הענין שהוא היפך "דבר הוי" זו הלכה ח"ו, אפילו כפי שהוא רק באופן של רישום ע"ג הנייר, ועאכו"כ בנוגע לכל התוצאות שיכולים לבוא מזה, רח"ל, שלא כדאי להזכירם עוה"פ בעשי"ת.

ואע"פ ש"כשיש דין למטה אין דין למעלה" (כמובא באחרונים¹¹¹) — הרי מוטב שגם למטה לא יהי צורך בענין של דין, אלא יתבטל וייעקר הענין מעיקרו בדרכי נועם, בעגלא דידן ובקרוב ממש.

ויה"ר שתמורת זה שצריך לדבר אודות הקו של "סור מרע", ביטול ענינים בלתי-רצויים — יוכלו לדבר רק כיצד להוסיף יותר בטוב, או בלשון הידוע: לילך "מחיל אל חיל"³⁶ בטוב וקדושה.

כד. ובהזדמנות זו ששומעים את הדברים בכמה מקומות ובכמה מדינות — אבוא בהצעה:

ובהקדים — שישנו הפתגם של רבינו נשיאנו¹¹², שבכל ר"ה היו נוהגים להוסיף דבר-מה, בענין של מנהג, זהירות וכו'. ובכל אופן, כדאי שיוסיפו באור, שעי"ז ימהרו עוד יותר את ביטול החושך לגמרי [שהרי אפילו מעט אור דוחה הרבה חושך¹¹³, ועאכו"כ שהרבה אור דוחה את החושך, שנשאר במיעוטו באיכות (שרק הפחותים נאחזים בו), ויש לקוות שישאר מיעוט גם בכמות], ולאח"ז ילכו מחיל אל חיל בטוב וקדושה. ובנוגע לעניננו:

איתא בגמרא¹¹⁴: "צדקתו עומדת לעד"¹¹⁵. . זה הכותב תורה נביאים וכתובים ומשאלין לאחרים" (שהספרים קיימים לו, שאינם כלים, וצדקתו

תו"מ חנ"ד ע' 63. וש"נ.

(109) ב"מ נט, ב.

(113) ראה חובת הלבבות שער יחוד

(110) כתובות פ"א ה"ב. וש"נ.

המעשה פ"ה. תניא פ"ב. ובכ"מ.

(111) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סוסתר"ב.

(114) כתובות נ, סע"א (ובפרש"י).

וש"נ.

(115) תהלים קיב, ט.

(112) ראה סה"מ תרח"ץ ע' כד. וראה גם

עומדת לעד), ובפשטות, שמשאיל ספר פלוני, ולאחרי שלומד מחזיר את הספר, ואז משאיל למישהו אחר וכו', כך, שזהו דבר שאינו פוסק, אלא נמשך באופן שיש "פירותיהם ופירות פירותיהם"¹¹⁶.

ועל יסוד זה, הנה כשם שבכל מקום שדרים בני" צריך להיות "רופא ואומן (מקיז דם) וכו'" (כל הדברים שנימנו בגמרא במסכת סנהדרין¹¹⁷ הדרושים לעיר שת"ח רשאי לדור בה) — מצוה שתהי' שם גם "ספרי"¹¹⁸, כפי שנקרא בלשון המדינה: "לייברערי", ובלשון הפשוט: מקום שבו ימצאו ספרי קודש, החל מהספרים ששייכים להפשוטים ביותר, ועד לספרים השייכים לאלו שאוחזים בדרגא נעלית בלימוד הנגלה ולימוד החסידות, וכל אחד ידע שביכלתו לבוא לשם כדי לעיין וללמוד (בספרי חסידות ועאכו"כ בספרי נגלה) על אתר, ומשם גם ישאילו ספרים לעתים תכופות [אם אי אפשר למשך כמה שעות ביום — עכ"פ לשעה קלה ביום, או יום-יומיים במשך השבוע] לכל הרוצה ליקח לביתו, כדי לקרוא וללמוד בזמן הנוח לו, "בשכבך ובקומך"¹¹⁹.

ענין זה צריך אמנם להיות באופן של הפצת המעיינות חוצה, אך לכל לראש יש להתחיל בזה מיד בכל מקום שנמצאים אנ"ש והנשמעים לקולי — לייסד (אם עדיין לא נמצא) שם מקום כזה; ואם יש כבר מקום כזה — להגדילו ולהרחיבו, ע"י הוספה במספר הספרים, בפירסום אודותיו, ובאופן שיהיו תנאים נוחים קלים לקריאת והשאלת הספרים.

וה"בכ"ן והנקודה בזה: יש לייסד "לייברעריס" — בשפת המדינה, ובלשון הקודש: "ספריות", ובלשון הגמרא: "כותב (ובימינו: מדפיס) ספרים ומשאילין לאחרים", כדי שכל אחד יוכל לבוא, ללא תנאים, ולהסתכל ("אריינקוקן") בספר, ולבוא מזה לידי לימוד ממש, ומהלימוד — שמביא לידי מעשה¹²⁰ — יבוא להוספה בקיום המצוות.

— ענין זה יפעל כבר לימוד התורה עצמו, ש"מחזירו למוטב"¹²¹; אבל עד הלימוד, צריך לייסד ולפרסם, שבמקום פלוני ובחדר פלוני ובשעה פלונית וביום פלוני, הנה כל הרוצה יכול לבוא ולקרוא בספרים על אתר, וגם לשאול למשך זמן מסויים, כדי שאח"כ יוכלו להשאילם למישהו אחר וכו'.

(116) ע"פ לשון חז"ל — כתובות רפ"ט. (אג"ק חכ"ח ע' ח).

ועוד. (119) ואתחנן ו, ז.

(117) יז, סע"ב (ובפרש"י). רמב"ם הל' קידושין מ, ב. וש"נ.

סנהדרין ספ"א. (121) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג.

(118) ראה גם מענה ז' תשרי שנה זו וש"נ.

ובלי נדר, ע"פ האמור בשנת השבעים בנוגע להשתתפות בכל הפעולות¹²² — תהי' השתתפות גם בענין זה, שבכל המקומות שבהם ייסדו מחדש ספריות או ירחיבו את הספריות הקיימות, ישלחו מכאן מספר מסויים של ספרי חסידות וכיו"ב שנדפסו ע"י קה"ת — לכל מקום לפי הדרישה, וגם לפי האפשריות, כדי שיוכלו לשלוח בכל מקום עכ"פ מקצת, ומקצת זה יפעל שיוסיפו על אתר כמ"פ ככה.

וכולם ביחד יוסיפו בלימוד התורה, בהתמדה ושקידה, ואל יבא דנפשי' — שהכוונה היא ("דאָס מיינט מען טאַקע") להלומד עצמו, וכהפתגם המפורסם של הרבי¹²³: לא באופן שהוא ילמד את התורה מה לומר, אלא שהתורה תלמד אותו מה הוא צריך לעשות, לדבר ולחשוב, ועד שהוא בעצמו יהי' "תורה" שמהלכת על שתי רגליו, כמדובר כמ"פ. ואז, הנה בסוף ימי הגלות יהי' כבר מעמד ומצב ש"תרבה הדעה והחכמה והאמת"¹²⁴, ועי"ז ממהרים וממשיכים למטה מעשרה טפחים את קיום היעוד (שבו מסיים הרמב"ם ספרו "יד החזקה") "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"¹²⁵.

* * *

כה. דובר כבר כמ"פ בארוכה¹²⁶ אודות פירוש הבעש"ט¹²⁷ בנוגע למ"ש בתחילת ההפטרה של יום ראשון דר"ה: "ויהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים"¹²⁸, ש"פנינה רומז לס"ט"א, כמאמר חז"ל¹²⁹ שטן ופנינה כו' לשם שמים נתכוונו, וחנה [שהיתה משבע נביאות¹³⁰ וכו'] רומז לשכינה, ומתרעם הכתוב על העדר הצדיקים כו', וילדים דסט"א רבים". אמנם, בר"ה פועלים שנעשה הענין ד"עקרה ילדה שבעה ורבת בנים אומללה"¹³¹,

— כפי שאומרים בהמשך ההפטרה, וכיון שאומרים זאת עם ברכות (בשם ומלכות) לפני' ולאחרי', הרי זה "בלי שום ספק וס"ס בעולם" (כמ"ש רבינו הזקן באגה"ת¹³²) —

(127) נדפסה בס' אור המאיר פ' לך לך.

וראה בהנסמן בתו"מ שם.

(128) שמואל"א א, ב.

(129) ב"ב טז, א.

(130) מגילה יד, א.

(131) שם ב, ה.

(132) פ"א.

(122) ראה

(123) ראה סה"ש תרצ"ו ע' 70. תש"ב ע'

123. תש"ד ע' 88. תש"ו ע' 21. וראה גם

תו"מ ח"ס ע' 187. וש"נ.

(124) רמב"ם הל' תשובה ספ"ט.

(125) ישע"י יא, ט.

(126) ראה שיחת ש"פ האזינו תשכ"ט ס"ז

ואילך (תו"מ חנ"ד ע' 64 ואילך). וש"נ.

וכמדובר פעם בארוכה¹³³, שאין הכוונה "אומללה" (מלשון כריתה¹³⁴) כפירוש העולם ח"ו, אלא שאפילו שהיו שייכים בעבר ל"פנינה", היינו, שצריך לחפש עליהם זכותים, כיון שבגלוי מדובר אודות אנשים שעסוקים בעניני העולם כו' — הרי הם מפרידים וכורתים את עצמם מענין העולם ("וועלטישקייט"), מ"עובדין דחול", ונכנסים למקום ששייך ל"חנה",

כך, שתמורת זה שלפני ר"ה היתה חנה במעמד ומצב ד"עקרה", כיון ש"לחנה אין ילדים", כפי שהי' נראה שעניני קדושה אינם שייכים לנוער וכולל גם "נוער" ביחס ליגיעה בתורה, כי, אילו הי' "זקן שקנה חכמה"¹³⁵, בודאי הי' הולך בדרך התורה והמצוה, כראוי ל"עם חכם ונבון"¹³⁶ — נעשה מעמד ומצב ש"ילדה שבעה",

והרי "שבעה" מורה על ענין הריבוי, שכולל את כל העולם כולו שנברא בשבעת ימים: ששת ימי בראשית, ויום השבת שבו "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם ויכל אלקים"¹³⁷; וגם מורה על שבעת הסוגים שבבני"י, שלכן נקראים בשם "מנורת זהב כולה"¹³⁸, מנורה בת שבעה קנים, שבעה סוגים שבבני"י (כמבואר בלקו"ת פ' בהעלותך¹³⁹ ובכ"מ, וגם בספרי מוסר), והיינו, שכל הילדים, כל הנוער, ועאכו"כ הזקנים — יהיו ילדי' של חנה.

כו. וענין זה נפעל בר"ה ובפרט בתקיעת שופר:

בנוגע לתק"ש ידוע המשל של הבעש"ט¹⁴⁰ מבן מלך שגלה ונתגלגל למדינה רחוקה כו', ואעפ"כ זוכר ומדבר באותו הקול כמו בהיותו ביחד עם אביו המלך, ולכן מכיר אביו המלך — "אב הרחמן" ו"אב החסיד"¹⁴¹ (כנ"ל (סי"ד) בנוגע להנהגה ב"מדת חסידות") — את קולו כשצועק "אבא הצילני" (ככל הפירושים שבדבר¹⁴²), ועי"ז נעשה הענין ד"תמליכוני עליכם".

וכמדובר לעיל בארוכה¹⁴³ שביום הכתרת המלך פוטר המלך מכל עניני מיסים ונותן מתנות כו', והרי "מלכותא דרקיעא כעין מלכותא דארעא"¹⁴⁴ — ש"באור פני מלך חיים"¹⁴⁵, בבני חיי ומזוני רוויחא, ללא תנאים,

140 המשך וככה תרל"ז פ"ע (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקסה ואילך).

141 ראה תניא אגה"ק סכ"ב (קלד, ב).

142 ראה גם תו"מ חט"ו ע' 11. וש"נ.

143

144 ברכות נח, א.

145 משלי טז, טו.

133 ראה שיחת וא"ו תשרי תשכ"ז ס"ז

(תו"מ חמ"ח ס"ע 51).

134 מצו"ד ומצו"צ עה"פ.

135 קידושין לב, ב.

136 ואתחנן ד, ו.

137 בראשית ב, א-ב.

138 זכרי' ד, ב.

139 בתחלתה.

ונמשך באופן של הרחבה, ועד לאופן ד"ענני במרחב"¹⁴⁶, וכמבואר בחסידות¹⁴⁷ זוהו"ע מרחב העצמי, ושם הרי זה באופן שכמו שהוא למעלה כך הוא למטה, ללא חילוק, ואדרבה: למטה הרי זה ניכר יותר. ובכל זה ניתוסף בכל שנה — כמבואר באגה"ק¹⁴⁸ ש"אור כל שנה ושנה מסתלק לשרשו בכל ערב ר"ה .. ואח"כ ע"י תקיעת שופר .. נמשך אור חדש עליון מבחי' עליונה יותר .. שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה",

וכפי שכבר דובר¹⁴⁹ שבין הענינים של "פדיון שבויים" שהיו לאחרונה, נגאל גם "ביכל חסידות" שנכתב עוד בזמן שרבינו הזקן הי' בחיים חיותו בעלמא דין, שלכן נכתב עליו התואר "שיחיי", ולקראת ר"ה הובא לכאן ע"י יהודי שיצא משם ביחד עם ה"ביכל", ושם נמצא גם העתק מאגה"ק הנ"ל, אבל שם ישנו עוד קטע שלא נדפס באגה"ק (מטעם הידוע לבני הגאון המחבר), שמסיים¹⁵⁰: "וכאשר זכינו באור המסתתר הזה כן נזכה בהגלותו ממעטה לבושו כו" (כפי שנדפס בשלימות בבונה ירושלים¹⁵¹).

וכיון שבהשגחה פרטית הי' עכשיו ה"פדיון שבויים" של "ביכל" זה, ועומדים כבר ימים אחדים לאחרי ר"ה — הנה יהי רצון שיקויים מ"ש רבינו הזקן בסיום אגה"ק הנ"ל בנוגע ל"אור חדש" .. שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם", ש"נזכה בהגלותו ממעטה לבושו", באופן גלוי למטה מעשרה טפחים.

כז. ובהמשך להאמור לעיל שכל ישראל כולם יהיו ילדי' של חנה — יש להזכיר גם המבואר בספרים¹⁵² שג' האותיות ד"חנה" הם ראשי-תיבות של שלשת המצוות המיוחדות לנשי ובנות ישראל (כדאיתא במדרז"ל¹⁵³), "עקרת הבית"¹⁵⁴: ח' — חלה, נ' — נדה (טהרת המשפחה), ה' — הדלקת הנר.

(151) סל"א.

(152) מג"ע עה"ת פ' שלח (ד"ה ג' מצוות יז, ד) — בשם הגהות מיימוניות (בסו"ס זרעים (בסופן)).

(153) ראה שבת לא, סע"ב ואילך ובפרש"י. תנחומא ר"פ נח. ב"ר רפי"ד. ספי"ז. יל"ש בראשית רמז לב.

(154) ראה ב"ר פע"ט, ב. זח"א קנד, א. ועוד.

(146) תהלים קיח, ה.

(147) ראה ד"ה מן המיצר אעת"ר (סה"מ אעת"ר בתחלתו). תרצ"ה (סה"מ קונטרסים ח"ב שכב, א ואילך). תרצ"ז (סה"מ תרצ"ז ע' 154 ואילך).

(148) סי"ד.

(149)

(150) נדפס לאח"ז באג"ק אדה"ז ריש ע'

קסח. וש"נ.

והרי גדלה ביותר מעלת הדלקת הנר — שמכניסה בבית היהודי את הענין ד"נר מצוה ותורה אור"¹⁵⁵ (נוסף על פשטות הענין, שהטעם של נרות שבת הוא משום שלום בית, שלכן "נר ביתו עדיף משום שלום ביתו"¹⁵⁶), וכמדובר כמ"פ¹⁵⁷ שעוד לפני כניסת השבת אצל האנשים, מכניסה האשה את אור השבת בכל בית ישראל ע"י הדלקת נר שבת בכרכה בשם ומלכות, בהוספת נתינה לצדקה לפני"ז, ותפלות שאומרות בשעה זו, שבודאי מתקיימות.

ובמיוחד בשנה זו שיו"ט של ר"ה חל להיות בשבת — הנה יה"ר שימשך ענין של מנוחה ועונג למטה מעשרה טפחים בכל השנה כולה, שתהי' מנוחה מכל הענינים המבלבלים מבחוץ, מנוחה מכל הענינים המבלבלים מבפנים, מנוחה מ"א-ל זר אשר בקרבך" זה יצר הרע¹⁵⁸, ויוכלו ללמוד תורה ולקיים מצוות, ולהביא בקרוב ממש את משיח צדקנו, שיוליכנו קוממיות לארצנו, בגאולה האמיתית והשלימה.

* * *

כח. מאמר (כעין שיחה) ד"ה שובה ישראל.

* * *

כט. דובר כמ"פ¹⁵⁹ שעשרת ימי תשובה הם כמו כל עניני עשרה שנחלקים לשתיים (בדוגמת עשרה מאמרות, ועד"ז עשרת הדברות שהם חמשה מול חמשה¹⁶⁰), כך, שישנם חמשה ימים ראשונים, ואח"כ באים חמשה ימים שלאח"ז, שיום הראשון שלהם הוא ששי בתשרי.

וכיון שהם באים לאחרי חמשה ימים הראשונים, הרי זה כמו כל עניני קדושה שיש בהם החיוב ד"מעלין בקודש"¹⁶¹, כך, שהם גם כוללים את הימים הראשונים, ובדוגמת ספירת העומר לפני מ"ת, שבבוא יום נוסף, אין זה רק "יום שני", אלא "שני ימים", ולאח"ז "שלשה ימים" וכו'¹⁶², ועד"ז בעשי"ת, שאין זה רק יום הששי, אלא ששה ימים של תשובה.

(155) משלי ו, כג. וראה זח"ב קסו, א. סל"ג ואילך (תו"מ חמ"ח ע' 72).
 פרש"י שבת כג, ב (ד"ה בניס). (160) ראה במדבר"ר פי"ד, יו"ד. רמב"ן שבת שם.
 (156) שבת שם.
 (157) ראה תו"מ חמ"ו ע' 410. וש"נ. (161) ברכות כח, א. וש"נ.
 (158) ראה שם קה, ב. (162) ראה גם תו"מ חל"ט ע' 433. וש"נ.
 (159) ראה גם שיחת וא"ו תשרי תשכ"ז

ומובן שזוהי תשובה מאהבה:

דובר לעיל¹⁶³ שאפילו בנוגע לחודש אלול ישנו הראשי-תיבות ד"אני לדודי ודודי לי"¹⁶⁴, כפירוש הב"ח¹⁶⁵ ש"דודי" הוא מלשון אהבה, והיינו, שהעבודה של חודש אלול היא מאהבה. ובעצם מובן הדבר גם ממ"ש במדרשי רז"¹⁶⁴ בנוגע לארבעים ימים האחרונים שמתחילים מר"ח אלול: "מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון"²⁴.

ועאכו"כ כשננסים לחודש תשרי, החל מר"ה, שבו נעשית המלכת המלך ("תמליכוני עליכם") באופן "מלכותו ברצון קבלו עליהם"¹⁶⁶, שזהו מתוך אהבה עצומה ואהבה רבה, בכל האופנים היותר נעלים שיש באהבה.

וזוהי התחלת וכיוון סדר העבודה לכל משך עשי"ת — שהתשובה תהי' מאהבה, שזוהי תכלית השלימות שבתשובה.

ובאופן כזה נכנסים לחצי השני של עשי"ת, החל מיום הששי של עשי"ת, ועד שבאים אח"כ ליוהכ"פ.

ומיוהכ"פ באים אח"כ "ליום חגיגנו"¹⁶⁷, באופן שכל הענינים שהיו עד אז "בכסה"¹⁶⁷, באים לידי גילוי "ליום חגיגנו", כך, שישנו בגלוי ענין השמחה והאהבה, ועד לשמחה ואהבה עצומה שבשמיני-עצרת ושמחת-תורה, וכידוע הפתגם¹⁶⁸ שהעבודה בימים אלו היא בדוגמת העבודה דר"ה, אלא שפועלים זאת בקו השמחה.

וכל זה נעשה באופן שכבר בר"ה ישנו הענין ד"שנה שהיא רשה בתחילתה מתעשרת בסופה"¹⁶⁹, כמבואר בזה¹⁷⁰, ש"בתחילתה" היינו קודם תקיעת שופר, ו"בסופה" היינו מיד לאחרי תקיעת שופר, שכבר אז נעשה הענין ד"ענני במרחב י"ה".

וממשיכים זאת למטה מעשרה טפחים, עד לבני חיי ומזוני רוויחי — שלכל אחד מישראל, בתוככי כלל ישראל, "מנער ועד זקן טף ונשים"¹⁷¹, תהי' חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בבני

(סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, א). — נעתק

(163)

ב"היום יום" כב תשרי, שמע"צ. וראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' שנג.

(164) שה"ש ו, ג ובשעה"פ להאריז"ל עה"פ. ועוד.

(169) ר"ה טז, ריש ע"ב.

(165) לטוא"ח סתקפ"א (ד"ה והעבירו).

(170) ראה תורת לוי"צ ע' סז. לקוטי

(166) נוסח תפלת ערבית.

לוי"צ אג"ק ע' שט. ע' תכא. וראה גם תו"מ חס"ב ע' 231. וש"נ.

(167) תהלים פא, ד. וראה לקו"ת דרושי ר"ה נד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

(171) אסתר ג, יג.

(168) ד"ה ביום השמע"צ תרצ"ה פכ"ו

חיי ומזוני, ובכולם — באופן של רוויחא, "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"¹⁷¹.

* * *

ל. יש להזכיר אודות הענין של "קרן חנה"¹⁷², כדי לקשר את עשי"ת בכלל עם ענין של צדקה — כמודגש בענין הסליחות שהתחלה תמיד היא "לך הוי' הצדקה"¹⁷³, וב"מדה כנגד מדה"¹⁷⁴ מתחילים גם בני" למטה בענין של צדקה.

וכל הרוצה — ירשום גם שמו ושם אמו, כדי להזכירו לברכה לכל טוב.

וכל המרבה הרי זה משובח — פשוט בכמות, ועאכו"כ להרבות באיכות, בנתינה בשמחה וסבר פנים יפות.

ויה"ר שאח"כ ינצלו זאת עבור דברים שמחים וענינים של הליכה "מחיל אל חיל", מן הטוב אל המובחר והנאה והיפה (כלשון הרמב"ם¹⁷⁵ שהובא בהלכות צדקה בשו"ע¹⁷⁶).

וזו תהי' התחלה טובה על כל השנה כולה — לקבל ברכת ה' באופן שגם הברכה תהי' מן המשובח ונאה ויפה, בכל המצטרך, מנפש ועד בשר.

[אח"כ אמר: מסתמא יתנו גם פתקאות, כדי שכל הרוצה יוכל לרשום השמות].

כ"ק אדמו"ר שליט"א ניגן בעצמו הניגון "הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם".

אח"כ צוה לנגן "א' רוסישן ניגון", והחזן ר' בערל זאָלצמאַן שר את הניגון "עך טי זימליאַק".

אח"כ ניגנו "ניע זשוריצי כלאַפצי".

(174) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

(175) הלי' איסורי מזבח בסופן.

(176) יו"ד סוסרמ"ח.

(172) ראה גם שיחת וא"ו תשרי תשל"א סכ"ב (תו"מ חס"ב ע' 73). וש"נ.

(173) דניאל ט, ז.

הוספה

בי"ה. הילולא דאדה"ז, תשי"ח

הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מהורניג שי

שלום וברכה.

זה מזמן רב שרצייתי לענות לו על מכתבו מקדמת דנא, ולא אסתעיא מילתא מפני רוב הטרדות. ובכל אופן מכתבי לועד הסניפי אשר בפאריז, הרי גם אליו, כלחבר פעיל, נכתבים הם.

אבל נוסף ע"ז הנה עבודתו במקצוע זה גם קודם בואו למחנו עתה, נזכרת ועולה גם עתה על שלחן מלכים דא מנהיג הדור, וראוי היא שתעמוד לו בעניניו בגו"ר.

ובפרט שעשה אז בהתעוררות עצמו, וידוע הפי' בדא"ח על מרז"ל אשה מזרעת תחלה יולדת זכר (לקו"ת ד"ה ויקרא ועוד). ואשר גם זהו מכלל הנהגות

מצילום האגרת. נכתבה על נייר המכתבים של המל"ח.

מהורניג: מהו"ר נפתלי גלוסקין. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ב אגרת שנח. חי"ז אגרת וריכה, ובהנסמן בהערות שם. וראה גם אג"ק חט"ז אגרת ה'תתכ. מכתבו מקדמת דנא: ראה גם אג"ק ח"ב אגרת רעג (בתחלתה).

מכתבי לועד הסניפי אשר בפאריז: הוא "ועד הסניפי לבתי הספר בית רבקה ולצרכי הדפסה באירופא, על יד המרכז לעניני חנוך", אשר נוסד ונתאשר ע"י כ"ק אדמו"ר מהורני"צ — כ"ז תמוז תשי"ז (אג"ק שלו ח"ט אגרות ג'פג"ד), ובין חבריו (הנקובים בשם ע"י כ"ק אדמו"ר מהורני"צ — אג"ק שם) נמנה גם הנמען. — אגרות רבינו אליהם — אג"ק חכ"א אגרת ד'תתטו. הנדפס בקונטרסים שי"ל לש"פ ויגש, ש"פ אמור, ש"פ מטו"מ — תשע"ב; ש"פ וישב תשע"ג; ש"פ ויקרא תשע"ד. ועוד.

עבודתו במקצוע זה גם קודם בואו למחנו עתה: כנראה הכוונה לעבודתו במקצוע החינוך בעת שהותו במחנה הפליטים — וועגשייד (אוסטריא), קודם בואו לצרפת.

ועולה .. על שלחן מלכים: ע"פ יבמות מו, א. וש"נ.

מרז"ל אשה מזרעת תחלה יולדת זכר: נדה לא, סע"א. וש"נ.

לקו"ת ד"ה ויקרא: ב, ג; ושם, ש"כאשר יש אתעדל"ת ממש ע"י יגיעת נפש אזי הוא דבר שיכול להתקיים לעד .. משא"כ כשאין יגיעת נפש .. רק מה שנתעורר נפשו ע"י ההערה מלמעלה .. יוכל להיות חולף ועובר ההתפעלות ואין לה קיום .. וזהו ענין איש מזריע תחלה יולדת נקבה .. אבל אם אשה מזרעת תחלה, להיות באתעדל"ת אתעדל"ע, אזי יולדת זכר, שהוא דעת חזק בעבודה .. וזהו הסבה למה שקובלים א"ע בעלי העבודה על היות בהם רוח טהרה והתעוררות לעבודת ה' על כמה שבועות ואח"כ פוסקת לגמרי כו'. והסבה לזה הוא לפי שהתעוררות זו היתה מלמעלה לבד, לכן אחר הפסק והסתלקות אור האתעדל"ע — נשאר על עמדו וטבעו כו".

בעל ההילולא בקהל חסידיו וכל המקושרים, אליו ולדורותיו אחריו, שכאורי, עליו בעצמו לפעול ולעשות ולא רק לסמוך על הצדיק.

סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א בשם כ"ק אדמו"ר מהר"ש דברו על גודל ערך החנוך של הבנות: דער אור החיים האָט געהאַט טעכטער, האָט ער מיט זיי געלערנט חומש, און דאָס איז דער פירוש אוה"ח אויף תורה. עכ"ל.

ולאור זה אנו הולכים ונהנים עד היום הזה.

בלי ספק אשר גם להבא יוסיף אומץ בעבודת קודש הני"ל, וישתף בזה את כל המוכשר לזה, וגם מברוך אל* תתעלם, וכבר הבטיחנונו רז"ל: דמוסיף יוסיף.

באיווי הצלחה בעבודה וכט"ס

מ. שניאורסאהן

מוסגי"פ קונטרס האחרון שנתפרסם מכ"ק מו"ח אד"ש.

(* כתבתי ע"פ הזכרון. שוב ראיתי דלי הכתוב הוא לא תתעלם (ישעי' נח, ז). ואולי נשתבש לי משיגרת הלי בתהלים (נה, ב). אבל זה עתה נודמן לי שו"ת שם משמעון (לרי"ש פאָלאַק מרומיניא) ומעיר שם בחאה"ע סי' יד אשר בתדבאר פכ"ז, הגמיי" הלי אי"ב פכ"א הכ"ז,

מכלל הנהגות בעל ההילולא . . שכאורי עליו בעצמו לפעול כו': ראה לקו"ד ח"א קמא, ב. ובכ"מ. וראה גם אג"ק חכ"א אגרת ח'נו.

בקהל חסידי: ע"פ תהלים קמט, א.

סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: "התמים" חוברת ב ע' עח [172]. אג"ק שלו ח"ג אגרת תתיח (ע' תסט). וראה גם תו"מ התועדויות ח"כ (תשי"ז ח"ג) ע' 177. חכ"ח (תש"כ ח"ב) ע' 249. ובכ"מ. — ויצויין, שבמענה לשאלת רבינו מהמובא בכ"מ שלאוה"ח הק' לא היו בנות — השיב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ (אג"ק שם חט"ו אגרת ה'תרנ — ע' שכו): "בדבר בנות האו[נה]ח, לי אינו נוגע הדבר כי כך שמעתי ברור, ובטח אחרים טועים בזה".

הבטיחנונו רז"ל: דמוסיף יוסיף: תענית בסופה.

קונטרס האחרון שנתפרסם: כפה"ז הוא קונטרס י"ט כסלו ה'תש"ח (קונטרס נב). נדפס לאח"ז בסה"מ תש"ח ע' 77 ואילך.

הל' בתהלים (נה, ב): ושם: "ואל תתעלם מתהנת".

(לר"ש פאָלאַק מרומיניא): אודותיו ראה גם אגרת ה' מג"א תשכ"ב (למוה' ישעי' ארי' טרייטל; נדפסה בקונטרס שי"ל לש"פ דברים תשע"ג), ובהנסמן בהערות שם.

בתדבאר פכ"ז: "בנוסחא הישנה" (שו"ת שם משמעון שם); והוא בדפו"ר — ויניציאה, שנ"ח (מג, ב).

הגמיי" הלי א"ב פכ"א הכ"ז: כ"ה בדפו"ר — קושטא, רס"ט; ובדפוסים הנפוצים: "לא".

ש"ך ביו"ד ר"ס רמז, בי הגר"א אה"ע קי"ט סקכ"ב, ידי משה לבי"ר פלי"ג מביאים הלי' אל תתעלם. ועצ"ע ובירור החילוק ולעיין עירובין ספ"ק וסוטה ספ"ה. ועי"פ דא"ח אולי אפ"ל עפמ"ש (שי' היחוד והאמונה בסופו) דאות הקודמת בצירוף גוברת. ולמ"ד בינה עכ"פ קיימא לשאלא, אבל אל"ף כתר לית תמן שאלה כלל. ודו"ק. [ואכ"מ].

ש"ך ביו"ד ר"ס רמז: כ"ה בדפו"ר — קראקא, ת"ו; ובדפוסים הנפוצים: "לא".
ידי משה לבי"ר פל"ג: פסקא ג.

עירובין ספ"ק: יז, ב (הובא בשו"ת שם משמעון שם — קמו, סע"ב); ושם (ובפרש"י):
"דתני רבי חייא — לוקין על עירובי תחומין דבר תורה (דכתיב* "אל יצא איש ממקומו",
ומהכא ילפינן תחומין בפ' מי שהוציאוהו); מתקיף לה רבי יונתן — וכי לוקין על לאו
שב"אל"?! מתקיף רב אחא בר יעקב — אלא מעתה דכתיב "אל תפנו אל האובות ואל
הידעונים", ה"ג דלא לקי?! רבי יונתן הכי קשיא לי' כו".

וסוטה ספ"ה: במשנה וגמרא (כו, סע"ב; לא, רע"א); ושם (במשנה): "בו ביום דרש ר' יהושע
בן הורקנוס — לא עבד איוב את הקב"ה אלא מאהבה, שנא' "הן יקטלני — לוי' אייחל", ועדיין
הדבר שקול: לו אני מצפה, או איני מצפה"; ובפרש"י שם: "שקול . . לו אני מייחל או איני מייחל
. . דיש "לא" שהוא נדרש כמו "לו", בלמ"ד וי"ו, כדמפרש בגמרא" — "משמע הכי ומשמע הכי").
ולמ"ד בינה . . אל"ף כתר: ראה ספר הערכים-חב"ד מערכת אותיות — אות למ"ד (ע' קיא
ואילך); אות אל"ף (ע' קב ואילך). וש"נ.

קיימא לשאלא . . לית תמן שאלה כלל: ראה זח"א א, ב. לקו"ת פ' ראה כו, ד. ובכ"מ.

(א) בשלח טז, כט.

(ב) עירובין נא, א.

(ג) קדושים יט, לא.

(ד) איוב יג, טו.

(ה) בקרא — הכתיב הוא: "לא".

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולעילוי נשמת

הרה"ח ר' יצחק בהרה"ח ר' מנחם מענדל יוסף ז"ל

נלבי"ע ח' תשרי, ה'תשמ"ח

מרת מרים ב"ר אברהם ז"ל

נלבי"ע כ"ט מנחם-אב, ה'תשע"ו

בלאכמאן

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות בנם

חיים לייב ומשפחתו שיחיו בלאכמאן